

ТЕМА 7

Власні особові назви

Мета: ознайомитися з історією походження імен і прізвищ; закріпити навички правопису прізвищ та конкретизувати особливості їхнього перекладу; розглянути правила творення імен по батькові, відмінювання прізвищ, імен та імен по батькові.

1. Походження українських прізвищ та імен.
2. Значення суфіксів українських прізвищ. Русифікація українських прізвищ.
3. Творення чоловічих і жіночих імен по батькові.
4. Відмінювання прізвищ, імен та імен по батькові. Особливості відмінювання подвійних імен та прізвищ.
5. Скарга.

Ключові слова та терміни: власні особові назви, імена по батькові, невідмінювані прізвища, слов'янські імена, суфіксальний спосіб творення.

✎ Виконати практичні завдання

1. Вкажіть форми Р.в.(немає кого?) та Д.в.(дати кому?) чоловічого та жіночого родів поданих прізвищ.

Абашев Дмитро, Зайцев Олександр, Сухомлинський Василь, Бондар Ігор, Олеся і Олесь Сивокінь, Галина і Антон Макаренко, Микита і Олена Гнатюк, Іван та Іванна Заєць, Юлія і Юрій Яковенко, Валерій Бурега, Павло Федорченко-Кутуєв, Микола Саппа, Сергій Устич, Пачковський, Ковалів, Майборода, Грибиха, Мамалига, Швець, Чернець, Буй, Панібудьласка, Добрийвечір, Кривоніс, Квітка-Основ'яненко, Драй-Хмара, Нечуй-Левицький, Білецький-Носенко.

2. Вкажіть форми Д.в.(дати кому?) та О.в.(милуюся ким?) поданих іношомовних імен та прізвищ. Прокоментувати (усно) чи всі іношомовні імена та прізвища відмінюються в українській мові.

Даніел Левітін, Зігмунд Фрейд, Беррес Скіннер, Ян Стреау, Вайолет Оклендер, Едіт Егер, Ганс Айзенк, Жан Піаже, Джон Вотсон, Кар Роджерс, Ерік Еріксон, Ніл Міллер, Абрахам Маслоу, Карл Юнг, Альфред Адлер, Вільгельм Вундт, Шалва Амонашвілі.

3. Провідміняти своє прізвище, ім'я та по батькові. Впишіть інформацію про походження Вашого імені та прізвища.

Користуйтеся словником: Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: Словник-довідник. Київ : Наук. думка, 1986. 310 с. URL : <https://is.gd/nTa4q0>

4. Утворити чоловічі та жіночі форми по батькові.

Андрій, Богдан, Григорій, Ігор, Ілля, Кузьма, Лука, Матвій, Микита, Микола, Нестор, Олег, Євген, Євгеній, Петро, Семен, Хома, Григорій, Юрій, Яків, Теодор, Олекса, Олексій, Панкрат, Панкратій, Устим, Тарас, Сава, Кузьма, Сергій, Ярема, Віктор, Олександр, Савелій, Роман, Ян, Лазар, Себастьян, Джон, Генріх.

5. Відредагувати речення.

1. Круглодобова диспечерська служба. 2. Керівником дошкільного заклада призначено Сидоренко Романа Ігорьовича. 3. Даний текст заяви потребує редагування. 4. Наш освітній заклад забезпечить благополуччя ваших дітей. 5. Під час кризи будемо діяти в залежності від обставин. 6. Часи роботи приватного гімназії «Цвіт» змінились. 7. Владімір Новіченко підняв питання про часи роботи вчителя і оплату понаднормових годин. 8. При даному підході ми не досягнемо результату. 9. За результатами перевірки було виявлено багаточисельні недоліки. 10. На даний час звіт вимагає доопрацювання.

6. Розкрити дужки, поставивши слова в потрібному відмінку.

Вулиця (Тарас Шевченко), фонд імені (Василь Симоненко), музей (Олександр Довженко), із секретарем (Іван Головня), при директорові (Володимир Пономарів), відповідального (В'ячеслав Кириченко).

? Питання для самоперевірки

1. На які групи за походженням поділяють імена, що використовують в Україні? Назвіть власне українські імена. Чому вигадували некрасиві імена? Чому раніше при хрещенні дитині давали інше ім'я?
2. На які групи (за походженням) можна поділити українські прізвища? Яку інформацію про своїх предків ви можете дізнатися дослідивши значення і походження вашого прізвища?
3. На що можуть вказувати суфікси українських прізвищ?
4. Яким чином русифікували українські прізвища?
5. За допомогою яких суфіксів утворюються чоловічі та жіночі імена по батькові? Які імена по батькові утворюються всупереч правилам?
6. Які прізвища є невідмінюваними в українській мові? При відмінюванні яких прізвищ відбуваються чергування в українській мові? Як відмінюються подвійні прізвища?